

Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1

Slik oppfyller dere kravene til produksjon og omsetning av planter og formeringsmateriale av pærebrannvertplantene

I noen kulturer er risikoen for introduksjon og spredning av karanteneskadegjørere vurdert som spesielt stor. For disse kulturene er det i [forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B](#) listet en rekke særskilte krav, som dere i tillegg til de generelle kravene i forskriften, må oppfylle før dere kan omsette varene.

Dette er en regelverksveileder som gir en nærmere beskrivelse av de særskilte kravene mht. pærebrann som gjelder for planter og formeringsmateriale av følgende slekter:

Amelanchier Medik. (søtmispel)
Aronia Medik. (surbær)
Choenomeles Lindl. (eldkvede)
Cotoneaster Medik. (mispel)
Crataegus L. (hagtorn)
X *Crataemespilus*
E.G. Camus
Cydonia Mill. (kvede)

Eriobotrya Lindl.
Malus Mill. (eple)
Mespilus L. (ekte mispel)
Photinia Lindl.
Pyracantha Roem. (ildtorn)
Pyrus L. (pære)
Sorbus L. (rogn, asal)
Stranvaesia Lindl. (stranvaesia)

Denne veilederen må leses sammen med:

- [Forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1.](#)
Her finner dere de særskilte kravene for produksjon og omsetning av pærebrannvertplantene.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav.*
Denne veilederen gjelder for **alle** virksomheter som produserer og omsetter kulturer som er nevnt i vedlegg 4B.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 13.*
Denne veilederen gjelder for dere som omsetter plantemateriale som har vært dyrket i eller direkte på frilandsjord.

Dersom dere omsetter plantemateriale av *Malus* Mill. eller *Pyrus* L. må dere også lese:

- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 3.1.*
Denne veilederen gjelder for dere som omsetter plantemateriale av *Malus*.
- *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 3.2.*
Denne veilederen gjelder for dere som omsetter plantemateriale av *Pyrus*.

På temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)» finner dere en oversikt over alle regelverksveiledere som gjelder for de kulturer som er omfattet av § 5 vedlegg 4B i forskrift om plantehelse.

Hvem gjelder denne veilederen for?

Veilederen gjelder for virksomheter som produserer og omsetter planter og formeringsmateriale av de slektene som er listet i forskriftens vedlegg 4B nr. 1. Eksempler på plantemateriale som omfattes av dette, er:

- tre eller busk
- stikling
- grunnstamme
- podekvist
- okulasjonsøye
- pisk
- *in vitro* planter eller annet formeringsmateriale

Hva har dere ansvar for?

Før dere kan omsette planter og formeringsmateriale av pærebrannvertplantene, må dere selv kunne framlegge dokumentasjon på at plantematerialet tilfredsstillter kravene i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1.

Kravene gjelder for hele produksjonsstedet, dvs. både for plantematerialet som skal omsettes, og for eventuelle planter av de aktuelle slektene som er plantet på produksjonsstedet og som ikke skal omsettes, som for eksempel morplanter, frukthage eller grøntanlegg.

Dere skal kontrollere plantematerialet for pærebrann. Hvor ofte, avhenger av om produksjonsstedet ligger i et område som er fritt for pærebrann eller ikke.

Hvis produksjonsstedet ikke ligger i et område som er fritt for pærebrann, har dere også ansvar for å teste plantematerialet for pærebrann og at det ikke er bikuber på produksjonsstedet. (I tillegg skal Mattilsynet undersøke både på og rundt produksjonsstedet.)

Hvis formeringsmateriale kjøpes inn til virksomheten for videre produksjon av plantemateriale, må dere sikre at også dette er produsert iht. kravene i regelverket.

Se [faktainformasjon om pærebrann](#) på Mattilsynets nettsider.

For annet relevant stoff, se [Vanlig planteproduksjon](#) på Mattilsynets nettsider.

Dere har også ansvar for å etterleve kravet i vedlegg 7 i forskriften mht. forbudet mot å plante og omsette planter og formeringsmateriale av bulkemispel (*Cotoneaster bullatus*), pilemispel (*Cotoneaster salicifolius*) og hybrider av *Cotoneaster watereri*.

Slik kan dere oppfylle og dokumentere kravene

Det er ulike krav i regelverket avhengig av om produksjonsstedet er i et område som Mattilsynet har anerkjent som fritt for pærebrann eller ikke. For å vite hvilke krav som skal innfris før plantematerialet kan omsettes, må dere derfor sjekke hvilken kategori området som produksjonsstedet ligger i, hører til, se [Områder i Norge som er fri for pærebrann](#) på Mattilsynets nettsider.

Alternativ A: Produksjonsstedet ligger i et område som er fritt for pærebrann

Når produksjonsstedet ligger i et område som er fritt for pærebrann, omhandler kravene kun kontroll av plantematerialet og dokumentasjon av kontrollen.

Slik kontrollerer dere for pærebrann

Dere skal minst en gang i året kontrollere alle planter for symptomer på pærebrann. Kontrollen skal gjennomføres i perioden fra siste halvdel av juni til midten av september, fordi det er størst sannsynlighet for å avdekke eventuell smitte da.

Kontrollen skal omfatte planter i produksjonsfelt og eventuelle morplanter, frukttrær eller grøntanlegg på hele produksjonsstedet (bruksenheten).

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført en systematisk kontroll, kan dere dokumentere kontrollen med logg, e.l. som viser

- hvor kontrollen er gjennomført (hvilke felt etc.)
- hvem som har utført kontrollen
- når kontrollen er gjennomført
- hva som er kontrollert (hvilke rader eller planter etc.)
- hvilke observasjoner som er gjort under kontrollen

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1 a i) og 1 a ii).

Alternativ B: Produksjonsstedet ligger ikke i et område som er fritt for pærebrann

Når produksjonsstedet ikke ligger i et område som er fritt for pærebrann, stilles flere krav til plantematerialet enn i alternativ A, og noen av undersøkelsene er det Mattilsynet som skal gjøre. Før plantemateriale av pærebrannvertplanter kan omsettes, skal alle kravene være oppfylt, inkludert de undersøkelsene som Mattilsynet har ansvaret for.

Slik kontrollerer dere for pærebrann

Dere skal minst tre ganger i året kontrollere alle planter for symptomer på pærebrann. Kontrollen skal gjennomføres i perioden fra siste halvdel av juni til midten av september, fordi det er størst sannsynlighet for å avdekke eventuell smitte da.

Kontrollen skal omfatte planter i produksjonsfelt og eventuelle morplanter, frukttrær eller grøntanlegg på hele produksjonsstedet (bruksenheten).

Dokumentasjon: Når dere har gjennomført en systematisk kontroll, kan dere dokumentere kontrollen med logg, e.l. som viser

- hvor kontrollen er gjennomført (hvilke felt etc.)
- hvem som har utført kontrollen
- når kontrollen er gjennomført
- hva som er kontrollert (hvilke rader eller planter etc.)
- hvilke observasjoner som er gjort under kontrollen

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1 b i).

Slik tar dere ut prøver for testing

Mattilsynet vurderer, etter anbefaling fra NIBIO, følgende metodikk for prøveuttak som egnet (ved bruk av andre metoder, se *Veileder til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B – Generelle krav*):

Prøvetetthet

Cotoneaster, eple og pære skal testes i henhold til følgende testingsregime:

Antall planter på produksjonsstedet	Antall prøver
< 15 000	1
15 000 – 29 999	2
30 000 – 45 000	3
> 45 000	4

De andre vertplantene skal testes i henhold til følgende testingsregime:

Antall planter på produksjonsstedet	Antall prøver
< 20 000	1
20 000 – 40 000	2
> 40 000	3

Prøvemateriale og tidspunkt for prøveuttak:

Prøvene skal tas som kvistprøver, eventuelt med blad, spesielt hvis det er symptomer på bladene.

Kvistene skal være ca. 20-30 cm lange. 1 prøve = 10 kvister, ta gjerne kvister fra forskjellige sorter, men fortrinnsvis fra samme art. Prøveuttaket må drøftes med Mattilsynet, hvis det er behov for at flere arter skal inngå i en prøve. Prøvene skal i utgangspunktet tas godt fordelt fra mest mulig av produksjonsarealet, men forhold på stedet må også legges til grunn. Hvis det er kjent smitte i området, kan det være hensiktsmessig å teste planter i produksjonsstedets ytterkant spesielt grundig. Det samme kan gjelde planter som er nylig importert eller nylig er kommet til virksomheten.

Aktuell periode er juni – september.

For prøver fra annet plantemateriale enn trær og busker (for eksempel stikling, pisk, podekvist), må prøveuttaket avklares med Mattilsynet i hvert enkelt tilfelle.

Innsending av prøver:

Før dere sender inn prøver, må dere selv ta kontakt med aktuelt laboratorium og avtale hvordan dere skal merke og emballere prøvene og når og hvordan dere kan sende prøvene.

Alle prøver skal sendes med «vannreservoir» (klump med vått trekkpapir i en plastpose). Prøvene kan, om nødvendig, lagres tørt og kjølig over helgen (2-3 døgn) før de sendes.

Analysemetode:

Mattilsynet anser PCR analyse for en egnet metode for diagnostisering.

Dokumentasjon: Dere må kunne dokumentere hvem som har tatt prøvene, hvilke planteslag som er prøvetatt og når og hvor på produksjonsstedet prøvene er tatt ut, for eksempel ved loggføring. Dessuten må følgende foreligge:

- Kart eller annen oversikt som viser omfanget av produksjonen på produksjonsstedet og hvor prøvene er tatt ut
- Analysebevis som bekrefter resultatet av testingen

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1 b ii).

Slik dokumenterer dere at det ikke er bikuber på produksjonsstedet

Virksomheten må kunne framlegge en skriftlig egenerklæring om at det ikke er bikuber på produksjonsstedet.

Skjemaet for egenerklæring finner dere på temasiden «[Veiledere for særskilte krav til plantehelse ved produksjon og omsetning av planter](#)».

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1 b iii).

Slik dokumenterer dere at kravene som retter seg mot undersøkelser som Mattilsynet er ansvarlig for, er oppfylt

Dere må kunne framlegge kvittering fra Mattilsynet om at kravene til planter på produksjonsstedet og forhold knyttet til produksjonsstedets nærområde er oppfylt.

Alt om bestemmelsen finner dere i forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B nr. 1 b i), nr. 1 b iv) og nr. 1 b v).

Endringer

Versjon	Endret	Utarbeidet av	Endring
2	Januar 2019	HK seksjon planter	Veiledning til virksomheter som ligger i områder som ikke er anerkjent av Mattilsynet som frie for pærebrann, er tilføyd, etter forskriftsendring.